

HEMERA ANNETTE

imádta a szavakat...

...egymásba fűzni. Úgy, olyan ideges érzékenységgel morzsolta őket az ujjai között, ahogy a régi asszonyok gyúrták, nyújtották a tésztát, ujjbegyükön, cimpáik rezdülésén tudták, kell-e még csipetnyi só, fél tojás, meleg tej, mielőtt hasas halmokat formáltak volna a lisztes, fehérre súrolt asztaldeszán, hogy pihenni, kelni letegyék a tésztát.

Úgy tolt ki magából a szót, mint a vajúdo asszonyok, akik verejtékes várakozással nyomják világra gyermeküket. De a bennük lévő, mindenek feletti lágy elfogadás helyett ő kritikus és ellentmondást nem tűrő volt, s ha végül nem ragyogott vissza rá az előre elképzelt tökéletesség a véres nyákon át, visszakérte, visszanyomta a méhébe, amit oly' nehezen szült, hogy bent újragondolja, megint megrágja, még jobbá, tökéletesebbé gyúrja azt. Újra és újra próbálkozott. „Hiszen jó lesz az, kedves! Értse meg, semmi a világon nem lehet tökéletes!” – el sem jutottak értelméig a rimánkódó bábaasszony szavai...

sanghaj expressz

Nagy, nehéz bőröndjei az előszobaaajtó előtt sorakoztak. Még egyszer utoljára végigjárta a lakást, ellenőrizte, hogy elzárt-e minden csapot, áramtalanította-e az elektromos berendezéseket, bezárta-e az összes ablakot. Ismét nagy útra készült, megint megfutamodott. Miben reménykedett? Abban talán, hogy amikor visszatér, egy új élet vár rá, emberek, akik étellel töltik meg otthonának tágas termeit, gyerekzsivaj, amitől este zúgó fejjel zuhanhat ágyba, mosatlan edényekkel és a vacsora maradványaival telezsúfolt asztal, amit utolsó erejével takarít majd el, beszélgetések fülekben hajnalig visszacsengő finom moraja, fejeket megtöltő, lelket melengető gondolatok, meg zsémbelő férj is, mosolygó villanyszámlás, aggályoskodó szomszédok. Egyszóval élet, amitől más, a többi ember talán menekül, neki viszont sosem lehetett benne része. Amikor a taxi megállt a bérház bejárata előtt, ő halkán, szinte lopakodva lépett ki a lakásból és tette be maga után az ajtót, beszállt az álmos sofőr mellé az autóba, és a reptérre hajtatott.

Mindig ez történik és tudta, most sem lesz másképpen. Egyszer, hetek, hónapok múlva, egy szürke hétköznapon visszatér majd, mert belátja, hogy ott, messze is ugyanolyan minden, ablakot nyit, és az áporodott levegővel kiengedi a lakásban tanyát vert kóbor lelkeket, kávéfőz, és miközben a forró csészével fel-alá járkál a kietlen szo-

bákban, valami illékony, áttetsző békesség fészkei magát a lelkébe. Legalább otthon van, ez is valami.

Ruhákkal, távoli országok csecsebecsével, haszontalan portékákkal teli bőröndjei még napokig az előszobában hevernek majd, erőtlenül lépdél át rajtuk minden alkalommal, hogy aztán egy szomorkás, esőt szemelő vasárnap délután végre kiürítse őket. A ruhái, újak és régiak komódfiókokba, levendulaillatú antik szekrények polcaira kerülnek, és amikor az ajtó rájuk zárul, a régiak az újaknak mesélik lemondóan, hogy ők aztán várhatnak, legtöbbjük egyszer sem kerül majd ki onnan... Minek is öltözne fel? A reménytelenséghez nem kell szép ruhát ölteni! Aztán megérkezik az első reggel, majd a második, a napok egymás után sorakoznak, és az újonnan vásárolt finom selyemköntös hiába várja, hogy a szekrénybe nyúljanak érte. Kinyúlt póló, kifakult tréningalsó, ez az, amit álmosan és kábán a konyha felé tartva magára húz. Kávéfőző, rádió a reggeli hírekkel, email-es postafiók – ugyanaz a koreográfia minden ébredés után. Remény, hogy aznap majd történik valami, aznap végre az történik meg.

Lehetett volna másképpen. Igen. Voltak jelentkezők, lelkesek, talán a kelleténél is több türelemmel, kitaróan, de elment, feladta mind. Nem bírták, nem bírhatták az állandó kritikát, a folyamatos kötekedést. Akkor mindegyik reménytelen esetnek tűnt, most ő volt kétségbeesett és végtelenül reménytelen. A depresszió azon a napon már harmadszor jelent meg az ajtóban, hosszú, szürke lódenkabátját hanyagul a karjára vetette, meleg volt már, késő június. Hideg, magába szippantó tekintete nyugodtan szegeződött rá, tudta, pont időben érkezett. És ő hirtelen nagyon gyenge lett, érezte, most már nem lesz ereje visszatartani, ismét bejön, diszkrétan mellételepszik, és nagyon sokáig vele marad. A hullámvasút megérkezett, neki csak fel kellett szállnia, dolga nem volt, ehhez az utazáshoz bőröndökre nem volt szükség. A legtöbb utas kinyúlt pólóban, fakó tréningalsóban és üres tekintettel álldogált a peronon, megváltották a mélypont felé rohanó járatra a menetjegyet. Néhányan az állomás trafikjában kapkodva beszerettek még néhány apróságot az útra. Az évek alatt kipróbált kapaszkodókat, antidepresszáns tablettát, internetfüggőséghez mobil-előfizetést, rendszeres telefonhívásokat, amikre mindig válaszolni kell, évek óta hurcolt, állandó elfoglaltságot adó, gyógyíthatatlan tumort, kávéfőz, csak rohamtempóban teljesíthető határidőket, vásárlási lázat, menetrendszerűen ismétlődő veszekedős kirohanásokat, tanulni-valót, szexet, ugyanazt ismételtető baráti vigasztalást, bugyuta tv-sorozatot, nyakló nélkül habzsolt cukrászsüteményt vagy kemény drogot. Legtöbbjük már egyedül jött ki a megállóba, de a kezdőket még elkísérte valaki, családtag, kiábrándult, szívében szótlan szánalmat tartó szerelmes, testvér, barát – egytől-egyig türelmesen hallgatták

végig a visszatérésről szóló ígéreteket. Fejbe kólintva, kiüresedve, kihűlt lélekkel tértek aztán haza az otthon maradtak, a remény zsolozsmáját egyre kisebb hittel morzsoló emberek, akik érezték, a hullámvasút ritkán hozza vissza azt, aki arra egyszer jegyet váltott.

héreg

Anyáék Héregen, egy kis faluban élnek. Jól el lehet bújni benne, ha az ember nem vágyik másra, csak hogy kukoricaföldeket és a learatott búza között pocok után kutató rókafiakat lásson.

Persze vannak emberek arrafelé is, nem mindennapi szerzetek, sokszoknyás-bajuszos nénik és posztónadrágos, mindig frissen beretvált bácsik, akik hajnalonta kikarikáznak a szőlőbe, keresztnevükön köszöntik egymást, de ennél többet aztán nemigen mondanak. Olyan csend és nyugalom van arrafelé, hogy szinte büntudatom támad, amikor a kertek alatt az autóval a házig lopódom. Olyan hangok és fények, amik egészen le tudják csitítani a nyugtalanságot bennem. A kertben, egy korhadt almafán lakik egy öreg varangy, aki rendre végigkommentálja az ebédeket, és bár mikor várható, hogy egyszer valamelyikünk tányérjába veti magát. Az égen, ami nagy viharok előtt másodpercek alatt elsötétedik, van egy derékszögű elágazás. Ott és mindig pontosan ugyanott, a felhők eldöntik, végül Pest felé induljanak-e tovább, vagy inkább a völgykatlanban szakadjon le az ég. Ilyenkor minden elcsendesedik, még a zümmögő bogárprímás is szünetet int a bandának: minden fülakó készül és kivár. Szóval ilyen hely ez, aminek a tőzomszédságában, a Pilisben nőtem fel. Nagyapámmal és a bátyámmal kislány koromban sokat jártuk az erdőt, napkeltekor már gomba után kutattunk az esőszagú avarban, és én, bár alig voltunk még túl a hajnali szalonnás tojáson, előre örültem a déli szegfűgomba pörköltnek.

Aztán órákkal később ott ültünk a nehéz párájú konyhában, nyirkos, vaskályha elé teregetett pulóverek között, nagyanyám mindenkinek mert az ételből, és attól kezdve már csak az edények koccanását és néhány elégedett sóhajt lehetett hallani. Volt egy vastag falú, kék karimájú kórházi tányérom, amibe senki másnak ételt szedni nem szabadott. Nekem lopta nagyapa a fertőző osztály konyhájáról, amikor hétévesen agyhártyagyulladásal bent tartottak, és a jóisten hetekig latolgatta, eljött-e már az idő. Kaptam aztán a pörkölt mellé egy vastag karéj kenyéret is, és végre kezdetét vehette a lakoma. Én mindig a hagymás sűrű szafttal kezdtem, és addig mártogattam a piros lébe a puha kenyérdarabokat, míg elő nem bukkantak az apró gombafejek. Azóta sem éreztem azokat az ízeket, nagyapa, annyi mindennel együtt, ezt is elvitte magával.

keresztek

– Szerinted van-e megfelelő pillanat az életed tönkretételére? Ha választhatnál, szeretnéd eldönteni, hogy mikor üvölsön ki a végzet a postaládából? Vagy úgy akarnád inkább, hogy váratlanul törjön rád minden, mert a meglepetés talán elgyengít annyira, hogy hamarabb adod fel, és úgy kevesebbet kínlódsz majd?!

A nő haragtól elvékonyodott ajkai időnként szólásra nyíltak, de aztán, ahogy elváltak egymástól, úgy zárultak össze megint. Megadón ejtette ölébe karját, aztán csendben felállt, hogy igyon egy kortyot. Nem kérdezett többet. Vádló szavai úgy húsz perce törhették meg a csendet, de válasz azóta sem érkezett. Várt, és a férfi tudta, hogy ha nem most, és ha nem neki, valamikor valakinek úgyis felelnie kell ezekre a kérdésekre.

Azóta ültek a konyhában, hogy Péter órákkal korábban az ajtóban megjelent és a nőnek újra nagymama szavai jutottak eszébe. – Istenem, milyen gyönyörű kisgyerek volt a Péter! Ha láttad volna azokat a formás kis fehér kezeket! A tejfehér, puha kezecskék mostanra durvák, hatalmasak és vörösek lettek, és úgy markolták a rongyos zsákokat, mintha az kötötte volna össze testvérét ezzel az itteni világgal. Mintha a már többször megjárt pokol kapujában lenne fél lábbal megint, és ez a zsák, a börtön ruhászsákja lett volna az utolsó fogódzó, hogy ne zuhanjon végképp alá.

A nő ellépett a konyhapulttól és a szoba felé indult. Tiszta ágyneműt, bontatlan fogkefét és törölközőt vett elő a szekrényéből. Fürdővizet engedett, elvette bátyjától a kopott ruhákat, és halkán becsukta maga mögött az ajtót. „Elég legyen ennyi mára” – gondolta aztán. „Minek feltenni olyan kérdéseket, amikre nincsenek is válaszok?”

A fürdővíz zubogása hirtelen abbamaradt, és aztán már csak a férfi szűkölő-öklendező zokogását lehetett hallani az ajtón túlról. Ismerte már ezeket a hangokat. Pontosan két év és nyolc hónap telt el azóta. Akkor este is a konyhaasztalnál ültek ketten, és Péter az utolsó otthon töltött éjszakát végigvirrasztotta. Előtte sem aludt sokkal többet, a nőt gyakran ébresztették a konyhából beszűrődő zajok, gyakran riadt arra, hogy testvére dühödten fertőtleníti az alig néhány órája makulátlanra súrolt fekete gránitpultot, láthatatlan, lelkébe savazott foltoktól próbál órák óta szabadulni, miközben nagy kortyokban, ízlelés nélkül nyeli a méregerős, sokadik feketét. A nő néha visszaaludt, de aztán újra és újra kiült hozzá a hideg konyhába, és csendben, befelé nyelt könnyekkel figyelte a szűkölő férfit...

– Félek, Tesó, iszonyatosan félek a börtöntől! – bütykös, durva ökleit időnként az arca elé emelte, mintha ütetől tartana... Néha felállt, és hol egy újabb kávé telt fel, hol századszor rendezte újra az úticsomagot, akkurátusan ellenőrizte a napok, hetek óta teleírt, elrongyolódott irka-

papírt, a tennivalók listáját. Előszedett, aztán újra elcsomagolt egy-egy darabot, gyógyszert, jegyzetfüzetet, szemüveget, újra és újra elismételte, hogy kinek milyen üzenetet hagy hátra, hogy aztán holtfáradtan újra lerogyjon valamelyik konyhaszékre.

Napok óta marokszámra falta a nyugtatót, tizesével nyelte azt, amiből egy negyednyi is félnapokra letaglózza az embert. A korábbi dühös és izgatott állapotot akkorra enervált lemondás váltotta föl, tagbaszakadt, hatalmas háta leigázott, vágóhídra hajtott állatéhoz hasonlított, ami végképp elgyengült önnön rúgkapalásától, és most már mindentudó-megadón, leszeggett fejfel lépked a halál felé. Az évek óta letett kábítószer még mindig ott keringett az ereiben, és zavaros, félbehagyott mondatokat lökött ki a száján.

„Vége van. Már vége van. Most majd még jobban vigyázok rád, mint azelőtt.” Visszarángatta magát a jelenbe, és ellépett az ajtó mellől. Hadd sírja ki magát. Ma még biztosan nem fognak el a könnyei... Most már a kivezető utat kell csak együtt végigjárniuk. Kifelé mentek együtt a közös történetükből, ami több mint két éve, egy forró júliusi délután kezdődött el.

2007-et és júliust írtak aznap. A levelet Baracsán adták postára, és a feladó neve mellett két betű és egy számszor állt. Rabszám. Péter, a testvére írt. Még sosem kapott a bátyjától levelet. Olyat pedig végképp nem, amiben sötétzárkában töltött örzöngő napokról, az örök rendszeres erőszakoskodásairól, csatornaszélen átéhezett téli éjszakákról és feneketlen kilátástalanságról esett szó.

Forró július volt, kora délután, de a hirtelen elborult ég hideget lehelt, mert percek alatt sűrű felhők torlaszolták el a nap melegét. Aztán a nap végképp eltűnt, és az ég sötét maradt még hosszú évekig. Visszatért a múlt, kopogtatás, figyelmeztetés, minden előjel nélkül. Mint egy nyálkás hulló, kárörvendő, alattomosan, pissenés nélkül mászott vissza a mindennapokba. Senki nem hívta, talán el is feledték már. Azt hitte, megmenekült, hogy végre túl van rajta. És most itt volt megint, hogy újra bekebelezze, magával ragadja. Hirtelen magához tért. Nem emlékezett, mióta állt a bérház folyosóján, a postaláda előtt. A legelső gondolata az volt, hogy örülni kell annak a pár évnek, amit addig nyugalomban eltölthetett. Neki ez lesz a börtönzsákja, ebbe kell kapaszkodnia...

hajnal

Megint olyan hajnal van. Olyan, amikor nem lehet aludni, mert valami lázas nyugtalanság izzik bennem, kilök az ágyból, ki a takaró és a párnák közül, hogy hideg talpakkal botladozzam át ebbe a másik, rejtélyes, hajnali világba.

A Király utca különleges hely. Most éppen egy magatehetetlen részeg támasztja az ablakom alatti játszótér kerítését. Talpa tétován tapogatja az utcaköveket, billegő bizonytalansággal tápászkodik fel újra és újra – órák óta csinálhatja ezt, néha maga alá vizek, aztán hirtelen új gondolata támad, és a fura tánc megint kezdődik előlről. Tökéletes kiszolgáltatottságában van valami elengedettség, de ez ugye nem az, amiről a buddhisták beszélnek? Ezzel lépek el az ablaktól, a harmadik emelet biztonságos magasságából figyelem a lenti világot.

Reggel jönnek majd a takarítógépek, és a vizes kefék minden szennyet eltüntetnek. A konyha felé menet felkapcsolom az előszoba lámpáit, elégedetten nézek végig otthonom minden díszletén, a bástyafalakon, amelyek közé naponta visszahúzódok. Most tisztaság és rend van körülöttem.

Néhány napja erőt vettem magamon, és nekiláttam a hónapok óta egymásra rakódó zürzavarnak. Mostani eszméléseim egyike, hogy a környezet tényleg tökéletes tükörképe a bensőnknek. Péter bevonulása után hónapokig nem tudtam rászánni magam a rendrakásra. Ruhahalmok, mosatlan edények, könyvek, jegyzetek tengerében minden este fáradtan törtem utat az ágyamig, sokszor fogmosás nélkül kapcsoltam le a villanyt, és reméltem, hogy a rémálmok ezúttal majd távol maradnak. De a lidércek rendre meglátogattak, néha komolyan félttem egyedül: gyertyát égettem, sós vízzel padlót mostam, hangosan, összeszorított kézzel könyörögtem, de dolguk volt még velem, és nem tágitottak. Aztán egyik reggel levettem a nappali falát hatszáz napja uraló fényképet a falról. Péter az, háromévesen, rózsás arccal, tiszta, ártatlan tekintettel néz a lencsébe, nemrég ébredt, pizsamában fotózták le, szinte biztos, hogy Zoli nagybátyám.

Ha akkor valaki filmet mutat Péternek a jövőjéről, visszafordul az úton? Sosem tudom meg...

bogarélet

Lassan leszállt az este. Szürke, megkopott fények lapultak a bérházak szegletén, kacsaringós, szűk utcák tornyában. A város nappali, lüktető zajai egyre puhábbak és tompábbak lettek. Rövid, csoszogó neszek, lassú léptek, óvatos motoszkálás hallatszott innen-onnan. Az éjszakai városalakók, mint kemény hátú bogarak bújtak elő odúikból, kémlélődtek, lesték, idő van-e már. Beesett szemgödreikből megtört, tompa fény villant elő. Arcuk sebeit koszos rongyaik mögé rejtették, ütések, rúgások alvadt vérű emlékei, ételért, szélárnyékos fekhelyért, emlékekben halványan élő méltóságért vívott csaták lenyomatai. Régen elfelejtették, honnan és mikor indultak, de azt pontosan tudták, sehová sem tartanak. Ahol ők kiszáll-

tak, retúrjegy már nem volt kapható. Zsebeikben régen nem irataikat, hanem a földalatti élet kellékeit hurcolták, elhagyott lakások ajtajait nyitó vasdarabot, kukából túrt, rosszízú kenyérvéget, elgörbült konzervnyitót. Ez a néhány óra volt az ő idejük, ekkor kellett mindent elintézni. Reggel hat körül indultak útjukra a takarítók, s ha az éjszaka lakói nem akarták, hogy a vizes, durva súrolókefék őket is lemossák az útburkolatról, még időben vissza kellett húzódnuk az utcaövek alá. Remény és kilátástalanság jól megfértek itt egymással, csak egy-egy időskis, néhány centiméter húzódott közöttük, amik könnyen egymásba csúsztak, néhány percnyi, alig érzékelhető fennakadást okozva. Újabb emberek kerültek ekkor süllyesztőbe, kezdték meg a bogáreltetet, próbáltak beilleszkedni a rés nélküli hierarchiába. Bankigazgató, tanár, óvodapedagógus, egykori eminens diák, alkoholista bírósági elnök, szépemlékű színésznő – volt itt mindenféle alak, s ha a téli éjszakák a szokottnál is hidegebbek voltak, hihetetlen, mesészerű történetek sorjázta az aluljárók mocskos fekhelyei között.

Voltak aztán a bátrak, a reménykedők, akik nappalra is maradtak. Szemégyűjtők mellett, közlekedési lámpáknál fordultak elő, kimustrált telefonfülkék mélyén, bontásra ítélt, üres épületekben húzták meg magukat. Leszegett fejjel, üres tekintettel jártak a szerencsések között, azok között, akik még odaát voltak. Idő kérdése csupán, sokuk ezt vallotta, elég egyetlen elhibázott lépés, átgondolatlan döntés, rossz szó, vissza nem küldött hivatalos levél, és az „odaát” szilárdnak tetsző talaja hirtelen iszaptengeré, feneketlen, éhes mocsárrá változik, hogy végleg elnyelje jobb sorsa érdemes áldozatait.

álmom és valóság

Az öregember és a fiatal nő egymás mellett éltek a belvárosban. Közös életüket egyetlen, a nagy lakásfelosztások idején sebtében felhúzott, vékony fal szelte ketté. De, mert a kommunisták által emelt falak legalább olyan áttetszőek és ingatagok voltak, mint kreált ideológiáik – az öregember és szomszédja mindent tudtak egymásról.

Amikor a nő reggelente lustán nyújtóztatta álmos tagjait, az öregember, mint az álmatlanságban évtizedek óta szenvedő öregek általában, régen korai fürdővizét zubogtatta. Néha krárogott, s a nő még a szappanozás susogó, monoton hangjait is tisztán hallhatta a vékony falon át. Nem olyan hangokat, amiket a fiatal nők a férfiak környékéről hallani szeretnek.

Reggel nyolc volt, vasárnap. A lehúzott redőny csíkjai rózsaszínre festették a mennyezetet, a rozetta csava-

ros indamintáin két árnyékcşik nyúlt egymás felé: a hálószoza napórája pontosan mutatta az időt aznap is, és a fiatal nő lustán fordult át a másik oldalára. Párnáját két karja alá gyűrte, arcát belefúrta a damaszt redőibe, és megint álomba szenderült.

Nem tudta, hol jár, és abban sem volt biztos, tudni akarja-e, mit talál majd, amikor megérkezik. Néha szívesen leült volna az út szélén, megpihenni lett volna kedve, kiélvezni, megismerni, magáévá tenni, amit addig kapott, szemével befogni a horizontot, nem új helyeket, távlatokat meghódítani, nem új utakra lépni megint. De mindig hajtotta valami előre, alig kapaszkodott fel a tetőre, szeme máris új csúcsokat kutatott, kisebesedett, vérhólyagos tenyerét sebtében kötötte be, a lábait borító duzzanatok és véraláfutások már régen hidegen hagyták, csak ment, menetelt. Addig sem kellett gondolkodnia. Mélymedrű folyókon kelt át, végtelen tengerek haragos habjaival birkózott. Néha még sietve hátranézett, leste, maradtak-e kísérői, de aztán rájött, azok megint szétszéledtek, nem tart vele senki, ezt az utat is egyedül kell végigjárnia.

Ha néha megállt, mert megállították, hogy pihenjen meg végre, számoljon be az addig történekről, maga is meglepődött, mennyi helyen járt már, miket látott, mi mindenben volt része. Saját élménybeszámolóit hallgatva gyakran olyan érzése támadt, mint amikor az ember távoli, ismeretlen tájakról visszatérő, rég nem várt idegent faggatna, idegent, akinek furcsa arca, gesztusai, szokatlan hanghordozása és másféle, távolba révedő tekintete elfeledteti a mindennapok unalmát, és a fáradt, eltunyult tagokba, ha néhány percre is, de az indulás mocorgó vágyát lopja vissza.

Álmából az ajtócsengő éles hangja verte fel. Meztelen vállára a bódulat nehéz köntöse borult, úgy ment végig a hosszú előszobán. Tudta, ideát van már, de pöre talpa őrizte sima folyómeder emléket, lába mintha még mindig nehéz vizekben gázolna.

A bejárati ajtó foncsoros üvegén túl egy magas alak árnyéka sötétlett. A nő keze a kilincset nyúlt. Aztán meggondolta magát, megfordult és visszaindult a hálószozába. Muszáj megtudni, mi van a folyó túlsó oldalán! A köntös lecsúszott válláról, és ő úgy hajózott vissza a félbehagyott álomba, mintha ágya finom habokon ringatózó könnyű tutaj volna.

A lépcsőházban álló alak néhány percig még tanácsalantalanul toporgott, aztán ellépett az ajtótól. A társbérője, a nyolcvanas öregúr volt. Figyelmeztetni jött, szólni a szomszédnak, hogy a lakásából kiömlő víz már a liften túl tart, és mindjárt átbukik a lépcsősor legfelső fokán.

– „Hívni kell a tűzoltókat, és feltörni az ajtót – gondolta aztán. – Furcsa, furcsa nő.”